

Mugu siga nei vegna plásstrot

– Tað er ringt at siga nei, og serliga til teir røktarsjúklingarnar, sum veruliga hava brúk fyri at sleppa inn. Men plássini eru ikki har, og hetta hava vit eisini roynt at gera politikararnar vart við, sigur Marjun Smith, leiðari á Lágargarði

FRANTS JENSEN

– Tað eru veruliga brúk fyri fleiri røktar- og ellisheimplássum í Føroyum, sigur leiðarin á Røktar- & umlættingarheiminum Lágargarði, Marjun Smith.

– Tá ið Andreas Petersen var landsstýrismaður í almenna- og heilsumálum vísu hagtølini, at tørvurin var millum 200 og 300 pláss.

Somu tøl verða nýtt í dag, sjálvt um tað nú eru fleiri ár síðani, at Andreas fór úr landsstýrinum. Hvat tey røttu tøluni eru eru í dag, dugir Marjun tó ikki at siga, men hon heldur, at støðan er ring.

Kanningin, sum Sosialurin hevur gjørt millum nøkur av teimum størri ellis- og røktarheimini, vísir, at umleið 500 fólk standa á bíðilista.

Bíðitíðin alt ov long

– Ein sum stendur á einum akuttum bíðilista í Danmark, skal rokna við at bíða hægst trýggjar til fyra mánaðir. Her í Føroyum skal ein, sum er í somu støðu, rokna við at bíða millum eitt og tvey ár.

– Á hesum økinum eru vit langt verri fyri enn í hinum Norðurlöndum.

– Tað er sera ringt at muga siga nei, vegna at tað ikki er pláss. Ofta vera tey avvarandi og fólkini sjálf sera skuffaði av hesum. Vit royna tó, at tosa og greiða teimum frá støðuni. Nógva annað fáa vit ikki gjørt.

– Støðan hjá okkum, tá ið tað kemur til røktarpláss er langt verri enn í hinum Norðarlöndum, sigur Marjun Smith, leiðari á Lágargarði

– Ein viss bíðitíð eigur tó at vera, annars er heldur ikki rætt. Men støðan hjá okkum er alt ov ring; bíðitíðin er alt ov long.

– Støðan er ofta trupul hjá teimum avvarandi, um tey hava ein tilfíkan persón heima hjá sær. Serliga um bæði maður og kona arbeiða úti. Ein akuttur persónur krevur nevnliga ofta at ansast eftir 24 tímar um døgnið. Sjálvt um tey fáa maksimala heimahjálper støðan ikki løtt.

Dagrøkt og útkoyran av døgurðum

Tá ið eitt pláss stendur tómt á Lágargarði verður valt út eftir tørv, hvør skal fáa tað plássid. Í upptøknevndini eru tveir persónar frá heimarøktini, ein kommunulækni, ein medisinskur lækni á sjúkrahúsinum og leiðarin á Lágargarði, sum meta um støðuna.

Fyri at hjálpa teimum, sum ikki sleppa inn á ellisella røktarheim, hevur Lág-

argarður eisini dagrøkt fyri teimum, sum ynskja tað. Í dagrøktini eru 30 pláss. Eisini koyrir Lágargarður døgurðar út til 100 persónar.

Politikarnir mugu gera nakað

Marjun sigur, at tey ofta hava gjørt politikararnar vart við hesa støðuna viðvíkjandi fleiri røktarplássum, men tað vísir seg ikki at nakað serligt hendir. Hon heldur, at eisini einstaklingar skuldu roynt at gjørt

politikarnar varar við støðuna.

Marjun heldur, at tá ið kreppan kom, varð sagt stopp fyri øllum, sum hevði við hetta at gera. Men myndugleikarnir hava nú endiliga ásanna, at neyðugt er at gera nakað við henda átrokandi tørv. Gongd er nú spakuliga komið á málið aftur, nú tíðirnar eru batnandi á Føroyalandi.

Adrenn figgjarlógin fyri komandi ár verður gjørd, uppgeva røktar- og ellis-

heimini landsstýrismanninum í almenna- og heilsumálum, hvussu stórvörðin er á plássum. Hesi tølini skulu verða inni nú seinni í hesum mánaðinum. Marjun sigur, at tey øll árin hava víst á, at tørvur er á fleiri plássum, men í fleiri ár hevur einki hent. Nú tørvurin er vörðin so stórvörðin, vónar hon, at okkurt fer at henda í málinum frá politikarans síðu.

500 á bíðilista til ellis- og røktarheim

Tað er sera trupult hjá ellis- og røktarsjúklingum at sleppa inn á ellis- og røktarheim. Øll tey størri heimini í Føroyum hava langar bíðilistar. Umleið 500 persónar tilsamans bara á fimm av teimum størstu heimunum. Hóast tørvurin ikki er eins stórvörðin hjá øllum fólkunum, so mugu sjálvt tey, ið standa á akuttum bíðilista, rokna við at bíða millum eitt og tvey ár, áðrenn tey sleppa inn

FRANTS JENSEN

Bíðilistarnir hjá ellis- og røktarheimunum eru ógvuliga langir. Ofta fleiri ferðir tað, sum pláss er fyri á hvørjum einstakum staði. Sosialurin hevur tosað við fleiri av teimum størstu ellis- og røktarheimunum í landinum, og vísir tað seg, at bara á teimum fimm heimunum, har vit hava fingið upplýst bíðilista, standa næstan 500 fólk og bíða fyri at sleppa inn. Hesi fimm heimini hava sjálvi bara pláss fyri 191 fólkum.

Gjørt skal beinavegin verða vart við, at tørvurin hjá øllum hesum 500 fólkunum ikki er eins stórvörðin. Talan er heilt frá akuttum tørv til tey, sum ynskja at koma uppá bíðilistan í góðari tíð. Í Suðurstreymoy er eisini tað galdandi, at nakrir av persónunum standa á listum til tvey ymsk heim. Men sjálvt um ein hevur hetta í geymanum, so er tørvurin tó ómetaliga stórvörðin á fleiri plássum.

Mest í Havn
Á Ellisheiminum í Havn er

longst bíðilisti. Pr. 1. juli stóðu heili 181 persónar á hesum bíðilistanum. Á heiminum sjálvtum er pláss fyri 25 fólkum, umframt 8 pláss til umlætting.

Ójavnin er tó, hvussu tey 181 á listanum eru fyri. Á ellisheiminum hava tey ikki nakran akuttan bíðilista, og vita tí ikki, hvussu nógv tey eru, sum hava mest brúk fyri at koma inn. Tey flestu teirra hava tó brúk fyri einum pláss.

Á Røktar- og umlættingarheiminum, Lágargarði eru pr. 16. juni 165 á bíðilista

at sleppa inn. Á sjálvum heiminum eru 48 pláss.

Av teimum 165 standa 25 á akuttum bíðilista. Og hesi skulu rokna at bíða millum eitt og tvey ár, áðrenn tey sleppa inn.

At tað eru 25 sum hava akuttan tørv at koma inn merkir ikki, at hini 140 bara standa á listanum uttan at hava serligan tørv. Tey nógvu av teimum hava tørv at koma inn, upplýsa tey á Lágargarði.

Tørvurin avgerð
Eitt fyrirbrígd tykist eisini

vera galdandi í høvuðsstaðnum, sum ikki er aðrastaðni. Tað er at nøkur, sum longu, tá ið tey eru vörðin 67, skriva seg á bíðilistan. Nøkur av teimum kunnu so statt standa heilt leingi á bíðilista, uttan beinleiðis at hava nakran tørv á einum pláss í ellis- ella røktarheimi.

Men sjálvt um fólk vilja verða á bíðilistanum í góðari tíð, so er tað tó ikki bíðilistin, sum avgerð, í hvørjari raðfesting hvør einstakur kemur inn. Tá ið eitt pláss stendur tómt, verður mett um tørvin hjá hvørjum einstakum, og tann, sum hevur størstan tørv, sleppir inn.

Bíðilisti allastaðni um landið

Á Eysturoyar Røktar- og Ellisheimi er bíðilistin eisini stórvörðin. Millum 60 og 80 eru á listanum. 46 pláss eru á heiminum.

Á Suðuroyar Ellis- og Røktarheimi eru 42 fólk á bíðilista umframt 10, har familjan hevur bíðið um pláss, um tað gerst neyðugt. 30 búpláss eru á heiminum. 28 fastbúgvandi og 2 pláss til umlætting.

Á Ellis- og avlamsheim-

inum í Vágum eru pr. 1. august 31 fólk, sum standa á bíðilista. Eisini her er tørvurin ójavnur. Tað eru eini 20, sum kunnu bíða ella eru í sambýli í Vestmanna. 34 pláss eru á Ellis- og avlamsheiminum í Vestmanna.

Helst nógv hægri enn 500

Tað eru onnur heim, stovnar og kommunur í landinum, sum eisini taka sær av ellis- og røktarsjúklingum enn tey, vit hava nevnt omanfyri. Millum annað eldrasambýli, vistarheim og umlættingarheim. Um støðan við bíðilistum er nakað líknandi á hesum støðum, sum hon er á teimum størri ellis- og røktarheimunum, so er tað rætta talið á ellis og røktarsjúklingunum nógv hægri, enn tey 500, sum vit kunnu vísa á.

Men á teimum fimm omanfyre nevndu ellis- og røktarheiminum, sum Sosialurin hevur tosað við, standa also umleið 500 fólk á bíðilista fyri at fáa pláss. Og hesi fimm heimini rúma 191 fólkum - og hesi plássini eru altíð fullsett.